

САНА ОЛОХ

Х а н ы а т
1931 сэл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№94 (6386) 1986 сэл. Атырдыах ыйын 7 күнэ Санаата
ЧЭППИЗ 3 харчы.

ССКП райкомугар

БАРЫ БҮТТҮҮН ТУРУНУОХХА

Сүөһү аһылытын бэлэмнээһини күү-
бүрдэр сага дьаһаллар тустарынан бон-
пургоуу ССКП райкомун бюроты көрдө.
Манна ССКП обкомун председатели
В. Г. Лыглаев кыттыһыны ылды.

Оройуонга өтөрүөн буолбатах ыра-
хан балаһыаньа үөскээтэ. Билигин ту-
ругунаа 7998 тонна от соҕотуоналара
на, ити сыллааҕы бэлээн 22 бырыһа-
ныгар тэҥнээр. Билигин кирбэн
быһыһыһын ааспыт нэдиэлэҕэ барыта
9943 тонна от кэбиһиллэхтээх этэ.
Сэтэ хонуна оройуонга 3500 тонна
от соҕотуоналара. Ити аата биридир
оттут 2-лин центнер эрэ оту бэлэмнээ-
битигэр тэҥнээр. Ордук улахан бытаар-
ымы Эрилик Эристин аатынан, Кара
Маркс аатынан уонна «Мугудай» сов-
хозтарга таһаарыллыһылар. Бу хааа-
һыстыбаларга туһанаарынан нэдиэлэҕэ
бир киниэхэ тиксэринэн 10, 5,9 уонна
15,5 центнер эрэ от кэбиһиллэнэ. Бу
сирдэргэ үлэ тэрээһинэ билигин да са-
тархай, үлэ оноругуотта олус намыһах.
Кара Маркс аатынан совхозна (директор
В. К. Ефремов) сезон сараланыабыттан
506 тонна эрэ, бир бастайааннай от-
чука тиксэринэн баара-суоҕа 1,3 тонна
от ытылыһа. Эрилик Эристин аатынан
(директор М. Н. Коракын) уонна «Му-
гудай» (С. И. Сергеев) совхозтар бири-
ди отчуттарыгар 2-лин тоннаттан ор-
дуктуу эрэ от тиксэр.

Билигин туругунаа сүөһүгэ 7830
тонна эбик аһылык бэлэмнэнэ. Ол иһи-
гэр 7539 тонна дутаа, 262 тонна быһах,
29 тонна лабыкта соҕотуоналаныһылар.
Быһахтааһын тэттиһэ кэли, кэлигэ олус
мөлтөтүлүбүтэ ыйылыһа. Эбик аһы-
лык бу көрүгүн бэлэмнээһингэ ордук
хаалыы Субуруускай аатынан, Эрилик
Эристин аатынан уонна «Мындагаайы»
совхозтарга таһаарыллыһа. Кинилэр
үһүн холбоон 78 тоннаһы эрэ бысы-
лар. Бу соҕотох «Чуриччы» совхоз бэ-
лэмнээбитинээҕэр 20 тоннаныан арыһах.
Былаҕы быһыһа общественинэһтэ түөрт
күннэх маассабай тахсыһа биллэрлэ-
рин үрдүнэн бэрт ахсааннаах тэри-
лэлэр тирдирдирбит соруудахтарын то-
лордулар. Сибээс үлэһин, олох-дьаһа-
ҕы хаачыһыны производственной управ-
ленияһын коллективтары онорон таһаар-
ыһыларын кырата сирдээхтик сэмэлэ-
нэ. Уонсайыһын, оройуон кинигитин су-
буотунуһуна тахсааччылар үлэ мүнү-
тэтин мунутуур көдүүстээхтик туһам-
маттара, үгүс биримэни тэттөрүтэри
айаһааһыһа барыһылар кинигиһа.
Билигин, бастаан туран, үлэ он-
оругуотун тосту үрдэтин соруутара ту-
раллар. Маныаха бары тэриһэлэр сала-
йааччылар, парткомнар, профкомнар
эппиэттэх үлэһиттэрэ, комсомнар се-
ретардара уталыһыһыбат дьаһаллары
ыһахтаахтар.

Эбик аһыһы бэлэмнээһингэ ба-
чаалыа дээр общественинэһтэ эрэйиллэ-
рин курдук кинигин тардыһыһа хаа-
чыһа илик. Оройуон кинигигэр үлэни
кыйар 1700-кэ иһин олорор. Олортон
593-тэрэ эрэ субуотунуһууларга
кыттар. Интернат-оскуола, Чурапчы ор-
то оскуолатын, э-үүт комбинатын ко-
лективтарыттан тахсыы калын төрт
суох. Маны туоратар суһал дьаһаллары
ыһахтаах. Общественинэһтэ сүөһү кыстыһын
дыһаҕа быһаарыллар ураты эппиэтти-
нээтэх күннэригэр республика үрдүнэн
дьону бүтүтүгүн сүөһү аһыһыһын соҕ-
отуоналааһыһа тардыы бара турдаһы-
на, маннаа көһүүн сыһыаннаһыһы
хайдах сыһааһыһа сүбүү?

ССКП райкомун бюроты билигин тэ-
риһэлэр салайааччыларын, сельсоветтар
исполкомнарын кинигигэр дьону бүт-
түтүгүн сүөһү аһыһыһын бэлэмнээһин
үлэһитигэр мобилизациялааһын соруутун
туруорар. Барыта 7000-тан итээһэ суох
кыһы хабыһахтаах. Сир ахсын дьон
барыһыларын кэлиһиллэрин бэрээдэктээххэ,
автобустарга, самолеттарга сельскэй Со-
веттан көһүлүлөх, соруудахтарын толо-
рут, суһал наадалаах эрэ дьоннорго би-
лэти атыһыһахтаах.

Нэһилиһиһа тирдирдирбит соруудах-
тары толорутта партинай тэриһэлэр,
сельскэй Советтар кытаанах дьаһалы
олохтохтооһоттар. Соруудах туолуутун бэ-
рээбэркэллэргэ атырдыах ыйын 11, 13,
25 күннэргэ «Хонтуруол күннэриһинэ»
биллэриллэлэр.

Бу күннэргэ соруудахтаах хас биридир
иһин нэдиэлэ устатыгар тугу онорбутун
Советтар исполкомнарыгар тус бэйэти-
ни кэлэн отчуоттуура сир ахсыы олох-
тохтооһах. Оройуон кинигин бары тэ-
риһэлэрэ нэдиэлэ түөрт күннэригэр
аналлаах дуһуурунайдары эрэ мистэ-
тигэр хаалларан баран, бүтүгүнү субо-
тунуһууларга тахсаахтаахтар. Нэһилик
Советтары исполкомнары эппи маанын
дыһааһыһахтаахтар. Дьыл ырааханыһа
сирдээхтэ, бийыл күһүнү буһааһыһы
олох бобор дьаһаллары ыһаалларыгар
бары сельсоветтары райсовет исполкома
эбээһинээһтэхтэх. Сорох сирдэргэ ба-
дыр саа тыһаа хойуһа. Ону тохто-
туохха, браконьердары саамай кытаанах
мистэргэ тардыһахтаах.

Отчуур бэрээдэги кэһин, совхоз сир-
дириттэн көһүлэ суох кэһа хаһааһыһы
биллэргэ отчоһун үксээт эрэр. Сельскэй
Советтар исполкомнары, райсовет ис-
полкомун ис дьылааҕа отделын үлэһит-
тэрэ бу күннэртэн кистээн сиртэ кэби-
һиллэһтэ оттору тутуохтаахтар. Көһүлэ
суох совхоз сириттэн отчоһуттар уору-
йахтар быһыһыһын көһүлөһ, соҕот-
на сөн түбөһиннэрэн, холубуһунай эппи-
тэһэһэ тардыһахтаах.

От хомуура—кылгас болдьохтоох,
быһааһыһаах хампааньа. Республика
үрдүнэн биллэриллэһтэ охсуулаах ий бу
нэдиэлэтигэр 3700 тонна оту, 2200 тон-
на эбик аһыһы, ол иһигэр 500 тонна
быһаҕы соҕотуоналаныһа соруу туран.
Оттонор ходоһалар сунуһун атырдыах
ыйын 15 күнүгэр дээрэ бүтөрүлүһ-
тээхтэр. Оһон бу хаалыт ахсааннаах
хонуттарга бары күүһү түмүһтээхтэ.

Совхозтар салайааччылар, парткомна-
рын, профкомнарын эппиэттэх үлэһит-
тэрэ ходоһаларга сырыттаһаһына да-
һы, отчоһут сирдэр хаачыһыһаларын
сирийэн, иһэйэн көрбөттөр. Оттор түс-
тэһиллэрин бэрээбэркэлээттер. Үгүс
сирдэргэ мунуһууттан кэбиһин хаалан
иһэр. Ходоһамаллар саҕалара, күөлэр
кыһыһылар, талахтар бымстара отто-
мотор. Хонуу биртээһиһдэрэ эвен-
оларга үлэ графигын онорон, тирдэи
испиттер. Ол түмүгэр отчуур эвенолар
холкууһуулар, сиртэ суох бытаары-
лара таһаарыллаллар. Охсулуубут от
сиртэ ыһааһыһаах ходоһаларга хаала-
рыллар. Оһон бары сирдэргэ хонтуруолу
тосту күүһүрдүөххэ.

Ходоһаларга кэбиһиллэһтэ оттор түс-
тэһин бэрээбэркэлээн, куһаҕаныһа оһо-
һулуубуттары хаттаан түстээн, оттор
тэллэхтэрин харбаан, сиртэ биэрэн, хаа-
чыһыһыны кичэйиллээхтэх. Оттоһон
бүтүт аһастары анааллаах комиссияла-
ры тэрийэн сирийэн көрөн, бутул да кэ-
лиһ сөһтөөх сирдэри хаттаан отчуур
дьаһаллар сир ахсын ыһааһыһахтаахтар.
Билигин атырдыах от иһин охсуһуу ы-
һыһалар кэһэ. Балаһыһыһа прдэбилэ он-
нуу. Оттоһуохтаах сирдэри кэрийэн кө-
рөн, хас күн үлэһитэһин, төһө от кэ-
лиһтээһин быһааран эвеноларга үс хо-
нуу иһыһын доһуу соруудахтар тирдир-
лээхтээхтэр. Механизациялааһы эвен-
олар отторун күрүөтүн тутууга анааллаах
дзоннору сыһаартыһахтаах. От күрүөтүн
тутууга үлэ күнүн алдьатыһыны тохто-
туохха, Сирдэр сүрүннээн бүтүлэр эрэ
ходоһаттан тахсар туһунан дьонго өһү-
санааһын бөһсөүһа. Билигин да иһиннэ
оттоһуохха айымлаах сирдэр үгүстэр.

Үлэһиттэр ортолоругар иһин маасса-
бай-политическай үлэни ыһаан, дьыл
кытаанаһын дьон ойдоһ, оройуон эко-
номическай кыһын төрдүн—тыа хаһаа-
һыстыбатын өрө көтөдүү иһин бэйэни
харыстамыһаа үлэһитиннэһин тэрийи
бары партинай, комсомольскай, профес-
сионай тэриһэлэр тирээн туран соруу-
тара.

ОБЪЕКТИВКА—НУОТАРА

Эрилик Эристин аа-
тынан совхоз Хайахсыт-
тары отделениһын П.
П. Борисов салайааччы-
лаах отчуур эвенота 11
күннэлээх, Эвено сыһын
аһын эрдэттэн тирдирлээн
ыһаах Нуотарада Куз-
ыһыһа үрээтөр көһөн от-
чуур. Манна 400-кэһэ
гектардаах отчуур ходоһа
оһоһулуубут буолан, кө-
лөнөн оһуостараллар, мус-
тараллар, тракторынан
кэбиһаллар.

—Билигин эвенота тус-
таах быһааһыһы 3500
центнер, быһыһыһын 3800
центнери ыһыһыһыт. Бү-
түгүнү туругунаа 34 кэ-
биһиллээх оттонубут,—
дэһи көһөн эвенотой
Петр Петрович.

Эвенота чилиһиннэһэ—үс
сүлэрэ эдэрдэр, күөстэ-
рин күдэхтэрин үрдүгэр
сүлүһэр дьон. Манна кэ-
бистэриннэ ДТ-75 маар-
калаах тракторга оһыт-
таах механизатор Н. П.
Федулов үлэһит, Муста-
рааччы — Мендербен
Туркунбеков. Кини оһу-
тунан киргиз, үс оһотан

таллаах кэһа. Хайахсыт
нэһилиһин олохтоохто-
рун ыһыһабыһаларынан
туһанар. Кини Нуотарада
оһыһа хайыһа да сыһын
соһулаһа үлэһит. Оһу-
тарааччылар Николай
Марков уонна Дмитрий
Дьячковскай ходоһада
үлэ бимр да мүнүтэти
көдүүһэ суох сүтөрбөт
туһугар кыһаһаллар. От-
тон кыһаһаһыттар эвен-
отой бийлэһтэ уонна Ко-
нон Кузыйич Лукин күн-
иһэ 4—5-тин кэбиһиллээх
оту туруораллар. Эвенота
отчуулар дьыһитигэр кы-
һыл танаска сурулуубут
күүрээһинээх үлэһэ ыһы-
һа тыһаардаах плакаттар
оту угуһа кыһаһаллар.

Быһыл Нуотарада нис-
таһыт М. А. Дорофеев
старшайдаах субан сүө-
һүнү көрөр эвенота 160
мөһт сүөһүнү сүүс бы-
рыһыһын тыһааһах иһтин
уонна үрлүк эбиллиһи
ыһаа «Юмтер» мото-
цикл фондуһан биримэ-
һаһыһа. Бу ханыһа
да куһааһы сайыһа от-
тонор кэһиллээх үрэх

ходоһаларын сайыһы оһо-
рон, кэлэр өттүгөр голо-
ру механизированнай эвен-
оту кэллэрэн. Эрилик
Эристин аатынан совхоз
өлөһүһ оттоһи элбэх
хороһор муһастааһы, сы-
һай сһаллээһи иһтиннэ
сөн.

Эвенота чилиһиннэһэ бу
олорорго, үлэһиттэ үтө
дойдуну—Кузыйича үр-
элт хайдаһа аһыһын кө-
һиллэр.

Бу күннэргэ хайахсыт-
тар Нуотара үрээтэр
50-тан тахса кэбиһиллээх
оту туруорбуттары ту-
һунан раһыһын биллэр-
дилэр.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Синьоктарга оһуоста-
рааччылар (хангастан) Н.
С. Марков, Д. П. Дьяч-
ковскай, эвенота чилиһин-
нэ (хангастан) эвенотой
П. П. Борисов, И. Д. Неус-
троев, И. Я. Романов, В.
К. Лукин, И. П. Феду-
лов, М. М. Туркунбеков
уонна Г. М. Яковлев.

Автор фотота.

Ким төһө оту бэлэмнээтэ

Атырдыах ыйын 4 күнүһүгэр туругунаа отчоһун
графигар оройуон үрдүнэн 7 эвенота киннэ.

ВОЛТОНГОТОН үс эвен-
ота соруудаһын толоһон
иһэр. П. П. Соловьев са-
лайааччылаах кэлиһин
механизациялааһы эвен-
ота 234 тонна оту кэби-
һин, графигын 117 быры-
һын толоһо. В. П. Се-

далищев П эвенотойдаах
кэлиһиннэһиннэн отчоочу-
лар 130 тонна кэбиһил-
лэһиллэр. Кэлим меха-
низациялаах Е. А. Егоров
эвенота 129 тоннаны со-
ҕотуонакалаһа.

БОЛУГУРТАН Д. М.

Гермоген көлөнөннэһин-
нэн отчуур эвенота 50
тонна оту кэбистэ. Оттон
К. Г. Сергеев иһиннэн от-
чоочулар 45 тоннаны
бэлэмнээһилэр.

ТОЛООНТОН В. А. Го-
голев уонна Мугудайтан
М. С. Толстоухов эвен-
олара бэлэмнээһинт кирби-
һин куһаардылар.

Совхоз бастыһынара

Отчоһунга республи-
ка үрдүнэн биллэриллэ-
һтэ уларнай ий иһин нэ-
диэлэтин түмүгүнэн «Му-
гудай» совхозна көһүлэ-
һит социалистическай
куһалаһыһы ыһааһыһа-
һынан Толоһонтон В. А.
Гоголев салайааччылаах
иһин эвенота таһыста.
Коллектив атырдыах
ыйын 4 күнүһүгэр туру-
гунаа быһаһыһах 80
тонна от онкуһа 91 тон-
наһы кэбиһэ, соруудаһын
113 бырыһыһын толоһо.
100 солк. харчыһын би-
римэһиллэһилэр. Кини-

лэр билиһин Толоһон дэ-
риһиннэһиннэн аһыһааһы
алаһы отчууллар. Салаа
да оту хааллароһт иһин
мөһүһаллар.

Оройуон чулуу сыһы-
һыта, СССР государе-
веннай биримэһитин ла-
уреата М. С. Толстоухов
салайар көлөһили эвен-
ота дьыл ырааһын күннэ-
ригэр хаачыһыһаах
үлэни, тэрээһиннээх буо-
лууну көрдөрөр. Манна
үөрэнээччилэр таһуу
отчуттар. Эвенота коллек-
тива 77 тонна оту кэби-

һин, графигын 102 быры-
һын толоһон иһэр. Үчү-
һай үлэһитин иһин эмнэ
харчыһын биримэһиллэһи-
һилэр.

Учуутал Н. Е. Бараш-
ков салайааччылаах Му-
гудай орто оскуолатын
үөрэнээччилэрэ Ула Эба-
һа отчууллар. Кинилэр
сезон сараланыһыттан
86 тонна оту кэбистилэр.
Маннаах иһтиннэн са-
һонер К. Г. Крюговскай
тин түмүгэ эмнэ көһэр.
Үлэ, сыһыһаһа лаһы-
рын иһтинлээһитлэрэ
күүстээх үлэһити сай-
гыһылар.

М. КРОНИКОВА.

МЭЧЧИРЭН ҮЙД АРЫГАР — ӨЛГӨМ ҮҮТҮ!

НҮҮНҮ — ХААЛЫТТАН

Мэччирэн икки ыйа түмүктөннө. Үүт ыамыгар ыйга толорулдуохтаах. Билигин совхозтар өтдөлө-бүтүлү корреспонденммит көпсөтүз. Бу туһунан

**В. Е. ФЕДОРОВ, Ха-
ахсыт отделинетын у-
правляющий:**

—Сыл сааланнаадыттан үүтү госуларствога тутта-рымга 105 тонна нэскэ илтидирит. Ааспыт ыйга графинтан хаалыы арда-малайа биллэр-көстөр гы-на аччатыллыбата: 14 тон-на үүтү ситэ атылаабыт. Валовойунан 18,2 тонна үүтү ситэ мабаты-бет. Үс ыаньык сайылы-гыттан биэрэ да была-нын толорбото. Мэччирэн ыйдарыгар икки эрэ ыан-ныксыт — Маандайтан П. Н. уонна М. Н. Поталова-лар эрэ былааннарын то-лордулар. Туһааннаадынан бирдин фуражнай ынах-тан 609 уонна 697 кг үрүгү илгэн ылдылар. Оттон үүнэн илэринэн бы-лааннарын толорон иһэч-чалар үһүөйэхтэр.

Бу ыйга үүтү госулар-ствога туттарыга гра-финтан хаалыыны 100 тоннаан кыччатар сорук турар. Ол иһигэр 7 тон-наны нэһиллэннэрттэн хо-муйуохтаахпыт. Сорук улахан. Ону толорууга туох үлэ ытылларый?

Бастатан, улахан бол-ломтону сүөһүгэ эбни аһы-лыгы сизингэ уурабыт. Ферма үлэһиттэригэр ба-рыларыгар эбни аһылыгы согоуопкалааһыга со-рудахтар тиэрдилибэттэ-рэ. Ыаньыксыттар 50-нуу куул лабыктаны хо-муйдулар. Балыктымалар 5 тонна дулдалахтар. Итин таһынан, сүөсүһүт-тэр ыамнар икки ардыла-рыгар оттууллар. Билигин барыта 34 центнер от кэ-биһилиннэ. Бары сайы-дыктарга көөнүөрбөтө ти-йин быспакка оһоһул-лар.

Бу күннэргэ сиилэс уугута сааланна. Кыһын-гы оруоһу 100-кэ тонна-ны хоһуйдубут. Аны өссө итиччэни хоһуйар сорук турар. Былаан быһыты-нан 400 тонна сиилэс угулдуохтаах эрээр 200

ТАХСАРГА

рыахтаахпыт. Хаалыттан тахсарга билигин бары күүһү түмөтүт. Хоһуур хаһпааньыгыгар үтүрүт-тэрэн, үүт ыамыгар сөп-төөх болгомто уурулдуба-тах чакчыта баар. Вүгү-нүттэн отделеение специа-листара, биригэдиридэрэ үүтү дэлэтин болпуруоһу-нан быһаччы дьарыкта-ныылара сааланна.

Ынахтарга күөх маасса-ны сизини олохтонно. Ы-һыл 800 тонна сиилэни утар былааннаахпыт. Ону 1000 тоннаан толоруу соруга турар. Сиилэни угуу сааланна. Үрдүк үү-нүү эвенотун Г. Д. По-пов салайар.

Ыаньыксыттар бары оттууллар. Соруктара — 15 тонна оту согоуопкала-лымырга. Ону агарын то-лордулар. Бурдук үүнүү-тэ ситэн эрэр. Хоһуурга бэлэмнэни үлэтэ ытыл-лар. Ый ортотуттан саа-дыахпыт.

**П. П. ПОПОВ, Чыалла-
ра отделинетын управ-
ляющий:**

—Үүт ыама мөлтөх. Былаан туолбат. Ыама үрдэтин биэр суолун эбни аһылыгы бэлэмнээн сүө-һүгэ дэлэйдик сизингэ көрөбүт. Сүөсүһүттэр ону согоуопкалааһыга хо-чу соруктары бэлэтинэн үлэтиллэр. Бу күннэргэ сиилэни угуу сааланна. 170 гектартан 600-кэ күөх маассаны хоһуйуохтаах-пыт. Онно эбис, горох, рапс булкаастара ыһыллы-быттара. В. М. Протодья-конов салайааччылаах үр-дүк үүнүү эвенота үлэ-лиир.

Билигин отделеение үр-дүн күннэри ыам 2,5 тоннага тигиһэр. Саамай элбэх үүтү ыар Бураалы сайылыгы күннэри ва-ловыта — 9 центнер. Үүт ыамын үрдэтэргэ даһал-лары бэлэтинибит. Күһү-нүн отордоһуу тэри-иһиһит.

«СО» корр.

«ДЬААРБАҢҢА» КҮНҮ СЫРСАЛЛАР

Дьаарбаҥ — «Чурапчы» совхоз Кытаанахтаабы от-делениетин үүтү курулэч-чи ык оһорор ыаньык фермаларыттан биэр бас-тыгына. Мэччирэн оту көбүөүттэн былааннарын толорботох ыйдара суох.

Билигин бизс ыаньыксыт күннэри валовой ыамна-ра 7-8 центнергэ тийэр. Соторуугаадыта, чуолкай-даан эттэххэ, от ыйын са-гытыгар, иһиллэртэн биридэстэрэ, тигиһэлэри үүтүрдүүтэ үлэлиир Григорий Трофимович Бори-сов сылаады былаанын толордо. Кини хас бири-дин тигиһэ биэрэр боро-дуукуйатын алта ыйга 1200 кг тиэрдибит. Оттон сорох сирдэргэ бачча үү-тү ынах буолбуттара ырааппыт да сүөһүттэн сыл устатыгар кыһан-мабаттар. Григорий Тро-фимович ааспыт ыйга ти-гигэтин ахсытан 263-түү кг үүтү ылды.

—Тэтиммин ыһыкты-бакка, аны эбэһэтэлэсти-бэһи — тигиһэттэн 1800 кг үрүн илгэн ыахтаах-пыт балаан ыйыгар то-лордорбун динэ соруктаах-пын. — Григорий Трофимо-вич көпсөн тоһуйбута. Ки-ни күтүскү ыамыттан са-на бүтөн кириэр, чэйдэн оһороро. — Оһолоор, ыраатымаһ. Билигин тиа-ба тахсыахпыт.

Кини ити маннайгы уонна үһүс кылааһы бү-тэрбит кыргыттарын — Шураны уонна Уляны соруһар. Сүүрэн-көтөн туорахтаммыт быһы атах кымысааннар күн ахсын аһаларыгар лабынталаһал-лар. Хас ыам ахсын 3-4-түү куул лабыктаны иһ-лэһэн, көөнүөрбөтө эбни булкуйа сүөһүгэ сизэл-лэр. Манньык дьаһаныт-тан мэччирэн төһө да та-тыммын иһин ынахтар үүт-түлэллэр. Оттон режым туһуу, ынах сиппэни илдиригэ-холдьурта мас-саһаһын туһунан этэ да барыллыбат. Григорий Трофимович итин бэркэ билэр дьаһалата.

—Чэйит, бардыбыт, — сүөсүһүт оһуолтан ту-раат, кууллары ыһынан тахсан барар. Ыксыр: кинэе конуо чуһаһата. Кинэе кинэе хардыл-лыр, кыргыттар баты-һан бытарыһаллар. Дьэ,

ити курдук үүтү дэлэти-ри Дьаарбаҥка күнү сыр-саллар.

Манна тигиһэлэри үү-түрдүүтэ Григорий Трофи-мович согоуопун үлэлиир буолбатах. «Эр дьон эр-чимнэх илиилэрин — фер-мада!» динэ болтоһолор ытырылларын бастакыла-рынан өйөөбүт Михаил Михайлович Кириллин уонна эдэр кэснэллэх сүөсүһүт Василий Захаров эмнэ бу эппитинэстэх учаастакка үлэлиллэр. Мэччирэн ыйдарыгар бы-лааннарын иккиэн 143 — 154 бырыһыан толортоон иһэллэр. Тигиһэлэри үү-түрдүүтэ үлэһэтчилэр үһүн бизс сылга соххоһу кытта дуоһабардаспыттар. Григорий Трофимович са-на үүмүтэ пятилетка бу-тууттүгэр билигин туһут бургунастарын сылга 3000 кг үүтү биэрэр ынахтар-га нубулулар сыаллаах. Уолаттар санаалара эмнэ итинни.

Дьаарбаҥка тигиһэ кө-рөөччүлэри кытта биригэ-Аверний Поталов тиги-нэчи үлэлиир. Кини бы-лырыны тигиһэлэрин ынахха таһаартаабыта, Ааспыт сылга хас бири-динлэрттэн 1500-түү кг үрүн илгэн ылдыта. Ы-һыл ити хаачыстыбанай көрдөрүүнү 500 кг өрө төлүтүгэр үрдүк кириһини бэлэтинибит. Идэтин со-булүүр эдэр ыаньыксыт тургэтин пятилеткаты-гар соруга итинтэн атын буолуон да сатамат. Ынах биэрэр бородууку-батын үрдэтэр бары ис кыагы аһан-суоттаан ба-ран ылыммыт эбэһэтэлэ-тибэтэ. Сайын курааннаан, балаһыанна төһө да ы-раатар Аверний бары ы-һаньытын, сатабылын, дьулуурун түмэр.

—Улахан болломтобу-тун эбни аһылыкка уура-быт, — дэспиттэ дьаар-баҥнар. Кинилэр итинэн үлэлэрин ситининти бы-һаарыттар. Оттон биһи-ги итинэ эбнэригэр Дьаар-баҥ сүөсүһүттэрин үүтө суобастарын, сайдан са-нааларын.

Манна манньыксыттар дьэ илгэтинэн тахсан сайылымаллар. Холобур, Захаров Василий көргө-нүннэ Елизаветанын тар-бахха баттанар сүөсүһүт-

тэр. Григорий Трофимович оһоһу, аргыһа Христина Ивановна — учетчица. Ах-сыһы бүтэрбит Ваһалара ыһырай көрөр, хас бири-динлэрин сайын устата 80 кг төһөүтэр эбэһэ-тэлэстибэлэх. Оттон Го-шalara бостуунтуур, ыра кыргыттар атах-илин сал-гыыр дьон.

Дьаарбаҥка өссө бири-динэ көргөн баар — Пота-ловтар. Аверний көргөнэ Татьяна — технич-осемена-тор. Кини — сельскэй Со-вет депутата, эдэр кэснэл-лэх үлэһит, дьонго-сөргө-гө ытыктатар. Депутат билигин түбүгэ элбэх. Он-тон биэр кылаабынаа — эбни аһылын согоуопка-тыгар общественноһу тү-мэ тардыт. Татьяна элбэх-тин кэлэр-барар, көпсөтэр.

Дьаарбаҥнар — үлэ-э-хамнаһа, олоххо туох са-на баарын сүһэн, иһлэ хаһан ылар иһини өй-дөөх-санаалаах коллектив дьэтэхпинэ сыһа буол-бат. Кинилэр бары сиз-тиспитинэн биригэдэни бөдөрөттөһөн үлэһэтин ыһыматыгар кирибэттэр. Отделеение хаһаайысты-банай аһаан олохто-мут. Онон мнэстэтигэр үлэһиттэр аһан-суоттаан үлэһэттэринэ саһалам-мыт; дьаарбаҥнар төһө сүөһү аһылыга хайдах ороскуоттанарын билэ-кө-рө сылдаллар.

—Манньык дьаһанан үлэһэттэрин бары биһирэ-тибит, — дэспиттэ дьаар-баҥнар. — Кылаабынаа, үлэлиир учаастагар хас биридин иһин хаһаайын-ны ыһыаннарын сити-һин буолар.

Олох бары эйгэтигэр уларыта тутуу — биһиги сүгүннээххэй соруктут. Оттон дьаарбаҥ сүөсүһүт-тэрэ ити сорукка сөп тү-бөһөрдүн үлэһин-хамсы сылдалларыттан иһи эрэ үөрэр. Биһиги сайы-лыктан төһөүрбүт саһана, сайылык иһийбитэ; бары сүөһүгэ эбни аһылык бэ-лэмни — лабыкталы бар-быттара...

**Л. УНАРОВА,
хайыт аналл. корр.**

СНИМОНКА: (хаһас-тан) Ферма старшайа А. И. Поталов манньыксыт-тардын.

П. Окопешников фотот.

Специаллот. трибунага

НЬИРЭЙИ ЭНЧИРЭППЭТ ТУҢУГАР

Быһыл хайа да ааспыт кыстыктааһар ы-рахан дьыды туоруох-таахпыт. Төһө да күчү-мэрдэйдэр үөскэбэттэрин иһин сүөһүттэн ылылар бородуукуйаны намтап-пат, өлүүнү-сүтүүнү та-һаарбат соруктар сүөһү иһигин хас биридин үлэһитигэр, специалиһы-гар туруорудулар.

Төрүөзү энчирэппэт иһин кинини ирдэкилэ-рин курдук төһөүтүүгэ үүсэ орутүзэх үлэни ы-тыахтаахпыт. Билигин туругунаан ньирэйи тыһы-наах итин уонна кинини сөптөөхтүн көрүү-хара-һы болпуруостара оро-һуонга өссө да кыһал-лыктар. Сэтэ ый түмү-гүнэн 350 ньирэй көнү-нэн өлүүтэ таһаарылы-на. Үүс сирдэргэ мөлтөх турунтаах, дуомурбуг ньирэйдэр элбэхтэр. Ити ордук Сүбүруускай ааты-нан, Эрилик Эристини аатынан совхозтарга сы-һыаннаах.

Совхозтарга, сн биэр ааспыт сылларга курдук, оруу ньирэйдэр быһы-элбэхтэр. 2000 төбө-дө чуһаһылар оруу ньирэ-йдэр баалара, кинилэр турунтара мөлтөхө сүөһү

итинитин специалистарын кыһамыһыларын, аһаа-бат болломтолорун тар-дыахтаах.

Ытыллыбыт бэра-биэрнэлэр түмүктэринэн, ньирэйи иһигэ үгүс итэбэстэр баалара ко-һуунна. Бастатан, ньирэйи мэччиргэ үөрөтин ы-тыллыбат, үүс сайылы-ктарга ньирэйдэри бөлө-нөһөн уонна хаһыанан аһата тураллар. Бэлэм аһылыгынан иһэрини кинэтигэр, уһун күннэ мэччиппэнэ кулук сир-дэргэ сытарымы баар. Иһигин мэччиргэ үө-рөмтөх ньирэйдэр аһы-лыгы буһарар ис орга-һына ситэ сайдыбаттар, көһиһэргэ үөрөмтөтөр, от аһылыгы өргө дини сатаан сөбөт буолаллар. Ол оһуутта улахан. Би-лингэ дини онноһор улахан ньирэйдэри суос-улаан аһата сылдаллар, иһигин сүөһүлэр хоруу-даттан аһы үөрөнэллэр уустук. Онон бу күннэ-рүн ньирэйдэри бөлө-нөһөн уонна хаһыанан үүнөһөн биридэ аһатымы, күннэһи үүрэ сылдан кинилэри үүрэ сылдан мэччиппэнэ олохтоохха. Сорох сирдэргэ биридин хаарчаахха 200—250 ньи-

рэйгэ тигиһэ тутан туру-раллар. Онон ньирэйдэри мэччиргэнэх сорук сир-дэргэ көһөртүөххэ, олус элбэх ньирэйи биэр сир-гэ түмүүнү аһыатыахха.

Бу үүмүт ыйга вете-ринарий специалистар иһиллэригэр улахан со-руктар тураллар. Дикти-окауһеһи эмтэһини үс төгүл булгуччу ыһыахха наада. Кыстыкка бары ньирэйдэр быта уонна мо-дьууна суох кириллэрэ ситиһилинэхтэх. Боллом-тону ордук оруу ньирэй-дэргэ ууруохха, Атырдыах ыйын 25 күнүттэн ыс-тык хотонорго ньирэй-дэр киллэрвлинлэригэр эрчимнэх дьаһаллары утатыһахха ыһыахха.

Ньирэйдэр кыстык хо-тонлорун өрөмүөнүнэн түргэтэтингэ, көрмөх-хү-лалар бэлэм буолуула-рын ситиниһэ бары у-равляюһадытар, биригэ-диниридэр соругу туруору-нан, үлэни саһалыахта-рын наада. Балаһан ыйын бастакы күннэригэр ньирэйдэр кыһыгы-тын рационна кириһа-тэхтэр.

**В. ТЫТЫГЫНАЕВ,
ветврач.**

